

מי יבנה את בית המקדש ?

יום עיון לקראת תשעה באב – מכון מאיר

הטובים לתקנת הכלל כולו. אמנם זהו טבעו של רוח האדם כשמתעוררת איזה נטיה תלך בלא קצבה, ע"כ בעת שיעבור זמן רשום וההתעוררות תהי' חזקה להתעסק בענינים כלליים, תיקון הכלל החומרי והרוחני, ישפלו הידים בעסקי הפרטים, ותתמצט החכמה והצדק, והעושר הפרטי החמרי והרוחני, עד שמזה תגיע מגרעת גדולה לא רק לפרטים שהם עמודי הכלל, כ"א גם באוצר השלימות הכללי ישולח רזון. ע"כ ראוי אז בעת המפורים יותר מדאי לעורר לכנס, להתעסק בשלימות היחידית ... זאת היא העצה הנכונה תמיד לאיש אשר לבו ער, להשכיל אל מצב ההפרזה שבדור ולהשלים את החסר.

10. אורות עמו' ק"ו-ק"א; למחלף האידיאות ג' ה'
לעד לא ישכח מזכרונה אותו תור הזהב שבפריחת ימי שלמה, בבנין הבית הראשון, בהדר תפארת כבודו ועז החיים שהתגלה בו, בהבעת עושר האידיאה האלהית והלאומית המשולבת זו בזו בהתאמה הרמונית, "וקיימא סיהרא באשלמותא". ... אבל רק הרוח הלאומי ביהושע הכללי התרומם למדת גבהו בימים הטובים ההם של ההתעלות ההיסטורית, ויהש את מקור חייו וקרן ישעו בתכן ההופעה של הרעיון האלהי. המוסר הפרטי עוד לא נודרך לבוא לידי מדה זו, ותכנית החיים של היהודים לא יכלה להתאים גם היא אל ההרמוניה העליונה הזאת. ... מפני שלא הוכשרה עדיין הנשמה הפרטית של היהודים לקבל את כל תקפו וזהרו של אור האידיאה האלהית עצמה, ולהתאים על ידו את חייהם עם ערך הכלל ושלמותו לכן הוכרח להשבר אותו המצב הנשגב של האומה שהחל לעלות ולהתרומם בימי הבית הראשון. הבית השני לא הוכן להשבת אותה האיתנות של האומה, במלא המוכן. לא כח צבורי ישראלי הופיע עליו, כי אם כח של יהודים. ... אז מצאה ההשפעה האלהית האישיית, הפרטיית, מקלט לה באומה ובארץ.

כל אותה הפרטיות, המעשית של שמירת תורה ומצות ודקדוקיהן הפרטיים, והעיונית של הדעות והאמונות על-דבר "צורר-היי-הנצח" האישיים הפרטיים ו"קבלת הפרס" של היהודים, ... המוסר האישי הפרטי, הדאגה לחיי הנצח האישיים הפרטיים, הדיוק הפרטי של כל מעשה בודד המקושר ברוח הכללי, התבססו יפה על פי ההופעה האלהית המוקטנת המיוחדת לצד הפרטיות האידיאה הדתית. ...

1. רש"י ראש השנה ל', א'

והא קיימא לן במסכת שזענות (טו, ב) לאין בנין בית המקדש לא זיוס טוב ולא זלילה, הגי מילי בנין זידי אדם, אכל בנין העתיד לזכא זידי שמים הוא:

2. תוס' סוכה מ"א, א'

אבל מקדש העתיד בנוי ומשוכלל יגלה ויבא מן השמים שנא' מקדש ה' כוננו ידיך:

3. רמב"ם הל' בית הבחירה א', א'

מצות עשה לעשות בית ליי' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות וחוגגין אליו שלש פעמים בשנה שנאמר ועשו לי מקדש.

4. תפארת ישראל מדות הקדמה

נ"ל דמשום דכל עיקר לימוד מסכת זו, הוא שנשמרו בלבינו תבנית ואופן בניינו, למען דעת באיזה אופן יבנה לעתיד, (ואם שיהיה בו איזה שנויים, כפי אשר יורינו ה' אז). וכן כתב הרמב"ם בהקדמה למסכת זו. ויש ראייה לדבריו מהכתוב (ביחזקאל) מ"ג פ"א) דכתיב וישמרו את צורתו ואת כל חוקותיו ועשו אותו. ואע"ג דבניין שלעתיד יבנה בידי שמים מאליו, (כרש"י ר"ה ד"ל ע"א, ובסוכה דמ"א א', ובתוס' בסוכה שם ובשבעות דט"ו ב'). עכ"פ לרמב"ם הנ"ל שכתב שהלימוד ממסכת זו הוא למען ידעו איך יבנה (וכן כתב ג"כ רש"י עצמו ביחזקאל שם), ע"כ צ"ל דהך דתנחומא שהביא תוס' (שבועות דט"ו ב) דלעתיד יבנה המקדש בידי שמים, דברי אגדה היא ואין למדין ממנה (כירושלמי פ"ו דפאיאה) אלא ר"ל שהקב"ה יסייעם בדרך נס שיבנהו.

5. יחזקאל מ"ג, י"א

... צורת הבית ותכונתו ומוצאיו ומבאיו וכל צורתו ואת כל חקתיו וכל צורתיו וכל תורתיו הודע אותם וכתב לעיניהם וישמרו את כל צורתו ואת כל חקתיו ועשו אותם:

6. מלבי"ם יחזקאל מ"ג, י"א

ועשו אותם - אז יעשו את הצורות ויבנו את בית השלישי ברוח ה' עליהם:

7. רש"י יחזקאל מ"ג, י"א

וישמרו - ילמדו ענייני המדות מפיד קידעו לעשותם לעת קצ.

8. עולת ראיה א' עמו' קפ"ד-קפ"ה

יהי רצון מלפניך, ד' או"א, שיבנה ביהמ"ק במהרה בימינו. הרוממות העליונה של אור הקדש, עומדת היא למעלה מכל הגבלה, אפילו מכל תכן המגביל איזו מטרה, תכלית או כונה. ... בשביל כך הננו מתרוממים בהבעתה של תפלה זו, של בנין ביהמ"ק, גם בהיותנו מקשרים אותו לערכים שלנו, במהרה בימינו, ממעל לכל בטוי המתאים לכונה מוגבלת, ואין אנו אומרים לשון מפעל מגמתי, שתבנה ביהמ"ק, אלא שיבנה ביהמ"ק, כאילו הדבר נעשה מאליו, ממעל לכל הקשר שאנו רגילים להבין.

9. עין אי"ה ברכות ב', ט', רע"ז

תניא הלל הזקן אומר בשעת המכנסים פור בשעת המפורים כנס.
הצד הטוב האנושי, הרעיונות הטובים להשכיל ולהטיב, הוא מחולק לשתי מערכות. הנטיה להשלמת עצמו של אדם בכל דרכי הטוב והנטיה להשלים את הכלל. והנה בפנים ידועים הדברים נוגעים זה בזה, שהרי כל מה שיתוסף באוצר הכלל אנשים פרטיים בעלי כשרון ושלימות, ממילא יאושר הכלל ותתרבה הצלחתו. ולעומת זה, כל המרבה להרים קרן הכלל, בין קרן עמו בין לכלל החברה האנושית, הרי הוא משפיע טובה רבה על פרטים רבים, שסוף כל סוף שבים הפרטים לינק מאוצר הטוב המושפע בתוך הכלל. אמנם כאשר האדם מורכב מתכונות שונות ע"כ לעולם לא יעמוד על הנטיה הממוצעת. וכאשר מאת ד' היתה זאת שתשלם האנושיות מכל צדדיה, מצד כללה ומצד פרטיה, והעבודה היא מרובה מאד מצד כל אחד מאלה, תקנת הפרטים המה מרובים בכמות ותקנת הכללים המה מרובים באיכות. ע"כ ברוב אי אפשר שבכל תקופה ודור, יהיו המצויינים שבבני אדם נוטים בדרך שוה אל תקנת הכלל ותקנת הפרט, באופן שמוזה וגם מזה כל ניחו את ידם. כ"א ע"פ רוב יודמן שמשך תקופה שלמה ישלוט רוח בעולם להתעסק הרבה בתקנת הפרטים, וכ"א יתכנס בשלימותו הפרטית. אע"פ שזאת היא הדרכה טובה, מ"מ ברוב ההתעמקות של כ"א בשלימות עצמו, יעזבו עניני הכלל ולבסוף תגיע מגרעת גם אל הפרטים. ע"כ בראות איש אשר רוח בו בדורו, שיש נטיה עצומה ויתירה בו אל הכינוס, אז יפור, יעורר רוח בני הדור לעסוק בפיוזור כחותיהם